

HBSC-trends in welzijn en middelengebruik 2009/10 - 2021/22

Nederlandse jongeren vergeleken met
internationale leeftijdgenoten

Het HBSC-onderzoek

In het internationale Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek staat de gezondheid en het welzijn van jongeren in Europa, Centraal Azië en Canada centraal. Om hier zicht op te krijgen, vult een representatieve groep jongeren afkomstig uit een groot aantal landen elke 4 jaar een vragenlijst in. Gefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), doet Nederland sinds 2001/02 mee aan het onderzoek.

In 2021/22 namen er ongeveer 280.000 scholieren van 11, 13 en 15 jaar uit 44 landen deel aan het onderzoek. Deze landen verzamelden hun data tussen oktober 2021 en juni 2022. In Nederland vond de dataverzameling plaats tussen oktober 2021 en januari 2022. De resultaten van dit laatste internationale HBSC-onderzoek zijn gepresenteerd in verschillende internationale rapporten

(Charrier e.a., 2024; Cosma e.a., 2024; Cosma e.a., 2023). De resultaten van het meest recente Nederlandse onderzoek zijn beschreven in een Nederlands rapport (Boer e.a., 2022).

In deze factsheet vergelijken we het welzijn en middelengebruik van Nederlandse jongeren en jongeren in de andere landen, gebruikmakende van de data van de laatste 4 metingen: 2009/10, 2013/14, 2017/18 en 2021/22. Hiervoor worden de percentages van Nederlandse jongeren vergeleken met de gemiddelde percentages van jongeren in alle landen. Ook geven we de positie van Nederlandse jongeren ten opzichte van internationale leeftijdgenoten weer door het percentage landen te rapporteren dat hoger dan Nederland scoort op de verschillende indicatoren. De centrale vraag hierbij is of de positie van Nederlandse jongeren ten opzichte van internationale leeftijdgenoten nog steeds zo gunstig is als in 2017/18 (Stevens e.a., 2020).

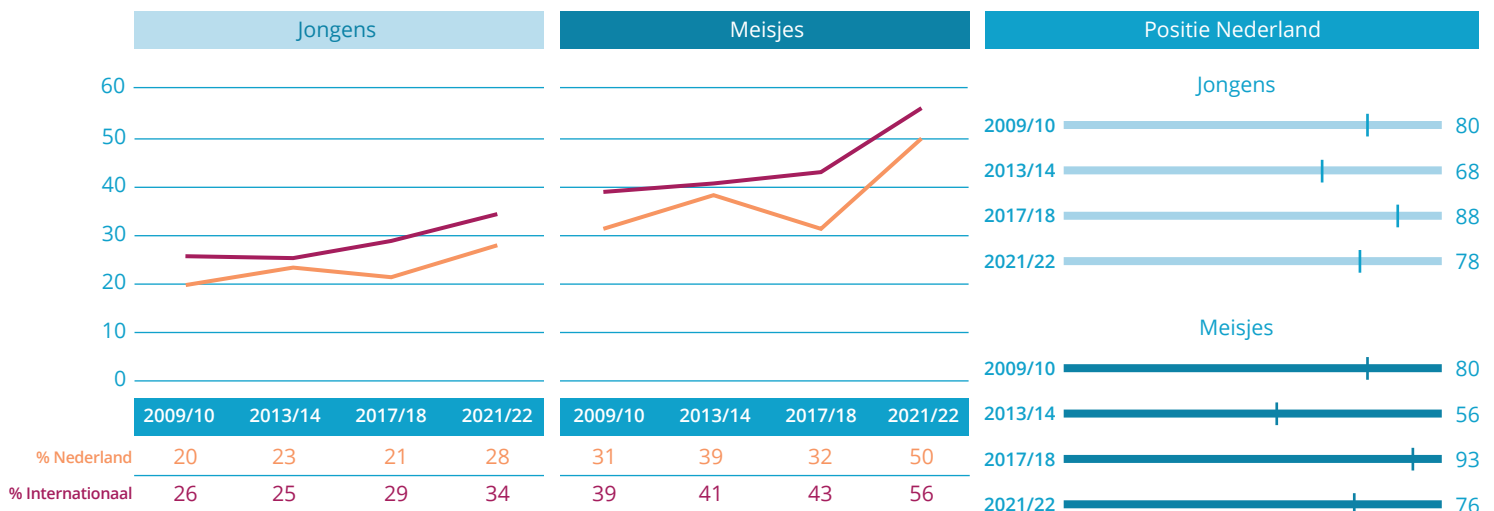
Mentale gezondheid Nederlandse jongeren iets minder gunstig

Psychosomatische klachten

Na een relatief stabiele periode tussen 2009/10 en 2017/18, heeft er zowel in Nederland als internationaal tussen 2017/18 en 2021/22 een aanzienlijke stijging plaatsgevonden in het percentage jongeren dat vaker dan één keer per week twee of meer psychosomatische klachten ervaart (Figuur 1). Deze stijging is sterker bij meisjes dan bij jongens. Psychosomatische klachten omvatten zowel somatische klachten (bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn) als psychische klachten (slaapproblemen en zich ongelukkig voelen). In Nederland is de stijging in deze klachten tussen 2017/18 en 2021/22 iets

sterker dan internationaal, vooral bij de meisjes, waardoor de relatieve positie van Nederlandse jongeren in 2021/22 wat minder gunstig is dan in 2017/18. In 2017/18 lag het percentage jongeren met psychosomatische klachten in ongeveer 90% van de landen hoger dan in Nederland, terwijl dat in 2021/22 in driekwart van de landen het geval is. De percentages zijn in 2021/22 voor Nederlandse jongeren daarmee nog steeds duidelijk lager dan het internationale gemiddelde. Zowel in Nederland als internationaal geven meisjes vaker aan psychosomatische klachten te ervaren dan jongens.

Figuur 1. Psychosomatische klachten

Percentage jongeren dat vaker dan één keer per week last heeft van twee of meer psychosomatische klachten (variabele wijkt af van het Nederlandse rapport).

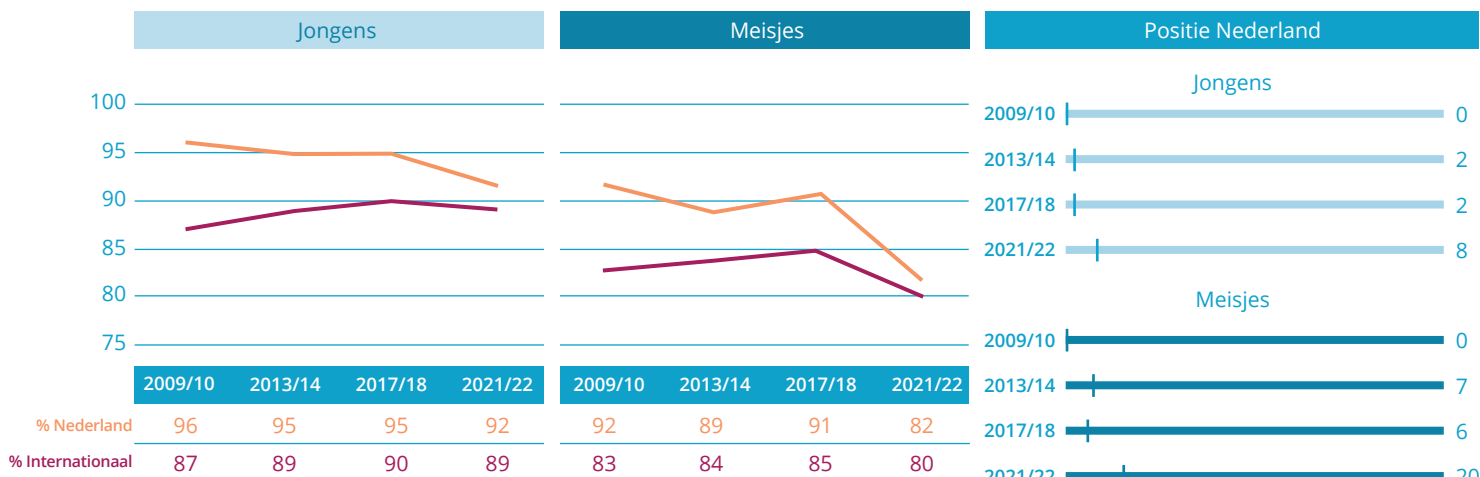
Percentage landen waar jongeren vaker psychosomatische klachten rapporteren dan in Nederland.

Levenstevredenheid

Om levenstevredenheid te meten, is jongeren gevraagd een cijfer te geven voor hun leven, waarbij een '0' het slechtste leven is dat de jongere zich voor kan stellen en een '10' het beste. Het percentage jongeren dat een **voldoende** (6 of hoger) geeft voor hun leven, is tussen 2017/18 en 2021/22 gedaald, met name bij meisjes en zowel in Nederland als internationaal (Figuur 2). Hoewel de positie van Nederland in 2021/22 wat minder positief is dan in eerdere jaren, blijven Nederlandse jongeren relatief vaak voldoende geven voor hun leven. In 2021/22 is het percentage meisjes dat ten minste een voldoende geeft voor haar leven in 20% van de landen hoger dan in Nederland, voor jongens is dit 8% van de landen. Het percentage jongens dat hun leven een 6 of hoger geeft, is in alle jaren hoger dan het percentage meisjes dat hun leven een 6 of hoger geeft.

Het beeld van Nederlandse jongeren is anders wanneer we kijken naar het **gemiddelde** cijfer dat jongeren voor hun leven geven. In 2021/22 is dit cijfer van Nederlandse meisjes (7,0) iets lager dan het internationale gemiddelde van de meisjes (7,3). Het gemiddelde cijfer van Nederlandse jongens is in 2021/22 sterk vergelijkbaar met het internationale gemiddelde (7,7 in Nederland en 7,8 internationaal). Vier jaar eerder lagen de cijfers van zowel Nederlandse jongens als meisjes nog op het internationale gemiddelde.

Figuur 2. Levenstevredenheid

Percentage jongeren dat zijn/haar leven een cijfer geeft tussen de 6 en de 10 (variabele wijkt af van het Nederlandse rapport).

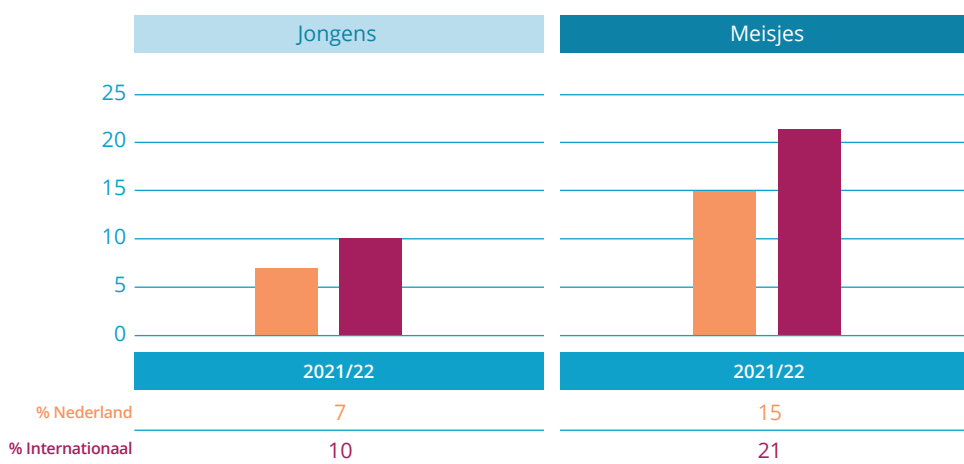
Percentage landen waar jongeren vaker een 6 of hoger geven voor hun leven dan in Nederland.

Eenzaamheid

Eenzaamheid is voor het eerst gemeten in het HBSC-onderzoek van 2021/22. Jongeren is gevraagd hoe vaak ze zich in de afgelopen 12 maanden eenzaam hebben gevoeld. Het percentage jongeren dat aangeeft zich meestal of altijd eenzaam te voelen, ligt in Nederland veel lager dan het internationale gemiddelde

(Figuur 3). Nederland behoort hiermee tot de 5 landen waarin het percentage jongeren dat zich eenzaam voelt het laagst ligt. Dat geldt voor zowel jongens als meisjes. Wanneer we jongens en meisjes met elkaar vergelijken, dan zien we daarnaast dat meisjes vaker aangeven zich eenzaam te voelen dan jongens, dit is zowel in Nederland als internationaal het geval.

Figuur 3. Eenzaamheid

Percentage jongeren dat in 2021/22 aangeeft zich meestal of altijd eenzaam te voelen.

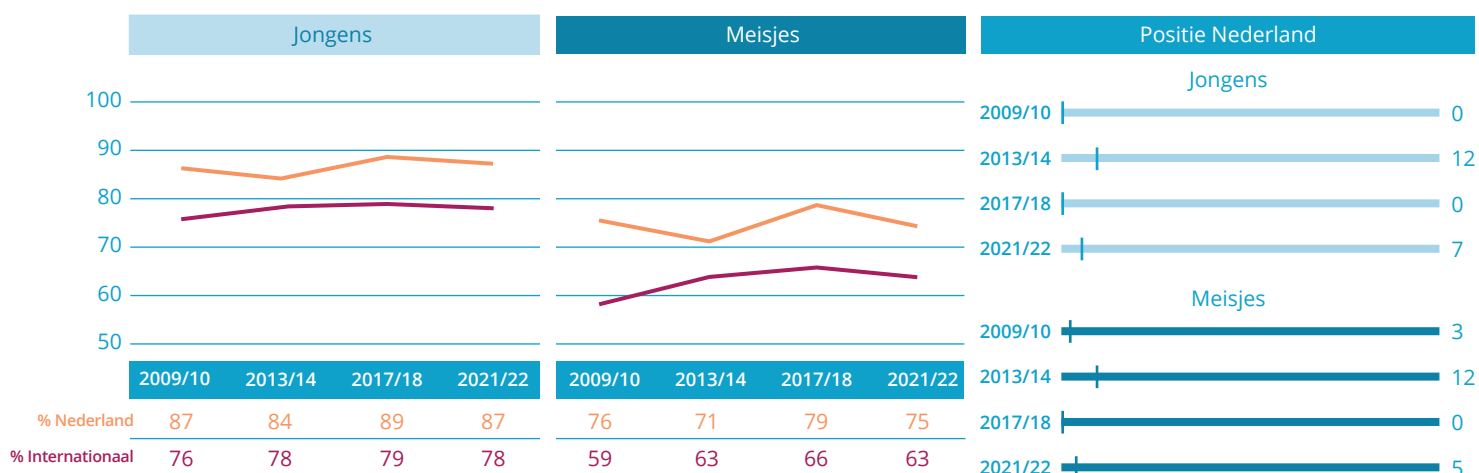
Nederlandse jongeren wederom koplopers in sociale relaties

Makkelijk met vader en moeder praten

Het percentage jongeren dat aangeeft (heel) makkelijk met hun vader en moeder te kunnen praten over hun zorgen is zowel in Nederland als internationaal sinds 2009/10 min of meer stabiel (Figuur 4 en 5). Ten opzichte van internationale leeftijdgenoten, doen Nederlandse jongeren het in 2021/22, net als in alle eerdere jaren, heel goed. Zo geeft 87% van de jongens en 75% van

de meisjes in Nederland aan makkelijk met hun vader te kunnen praten wanneer hij/zij ergens mee zit; internationaal liggen deze percentages op 78% en 63%. Voor moeders liggen de percentage nog wat hoger: in Nederland gaat dit om 91% van de jongens en 87% van de meisjes en internationaal om 86% en 79%. Hiermee hoort Nederland in 2021/22 bij de 5 landen waar jongeren het meest gunstig scoren.

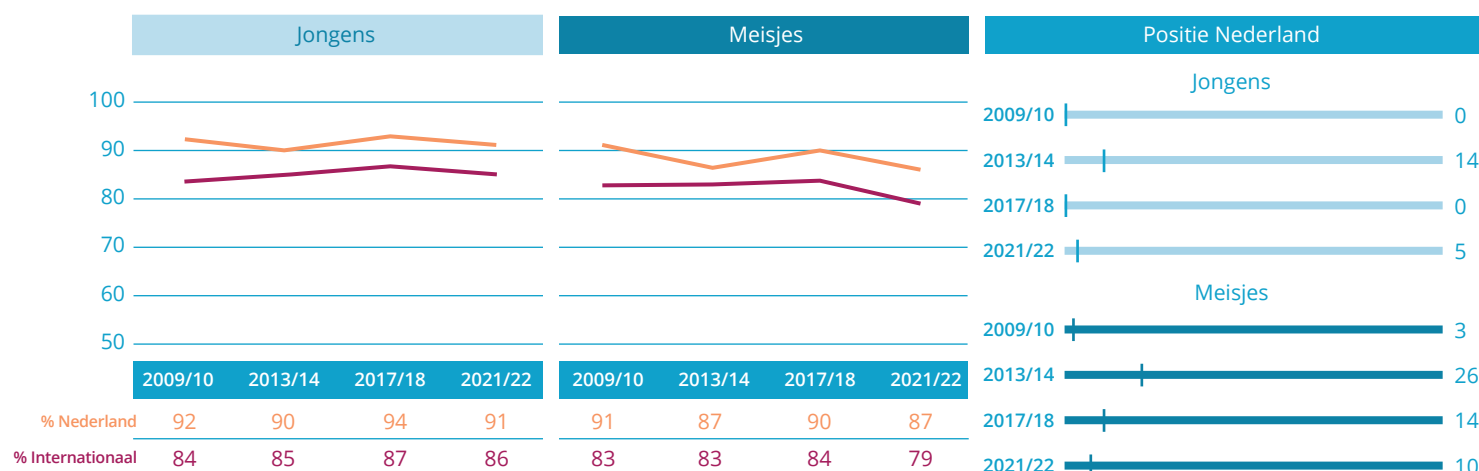
Figuur 4. Makkelijk om met vader te praten

Percentage leerlingen dat aangeeft makkelijk of heel makkelijk te kunnen praten met vader over dingen waar hij/zij zich zorgen over maakt.

Percentage landen waar jongeren vaker makkelijk kunnen praten met vader dan in Nederland.

Figuur 5. Makkelijk om met moeder te praten

Percentage leerlingen dat aangeeft makkelijk of heel makkelijk te kunnen praten met moeder over dingen waar hij/zij zich zorgen over maakt.

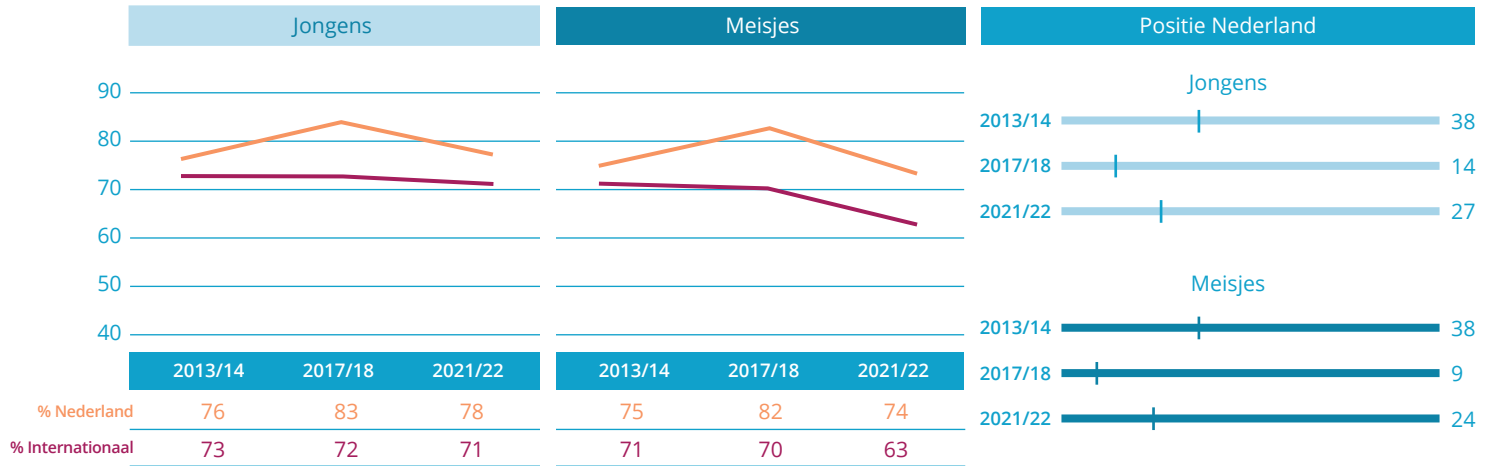
Percentage landen waar jongeren vaker makkelijk kunnen praten met moeder dan in Nederland.

Ervaren steun van het gezin

Het percentage jongeren dat veel steun ervaart van het gezin is in Nederland en internationaal gedaald tussen 2017/18 en 2021/22, met name onder meisjes (Figuur 6). In 2021/22 ervaart 78% van de jongens en 74% van de meisjes

in Nederland een hoge mate van steun van hun gezin, wat aanzienlijk hoger is dan het internationale gemiddelde (71% voor jongens en 63% voor meisjes). In Nederland scoren jongeren positiever dan in driekwart van de andere landen.

Figuur 6. Ervaren steun van gezin

Percentage leerlingen dat veel steun ervaart van het gezin (> 5,5 op een schaal van 1 - 7).

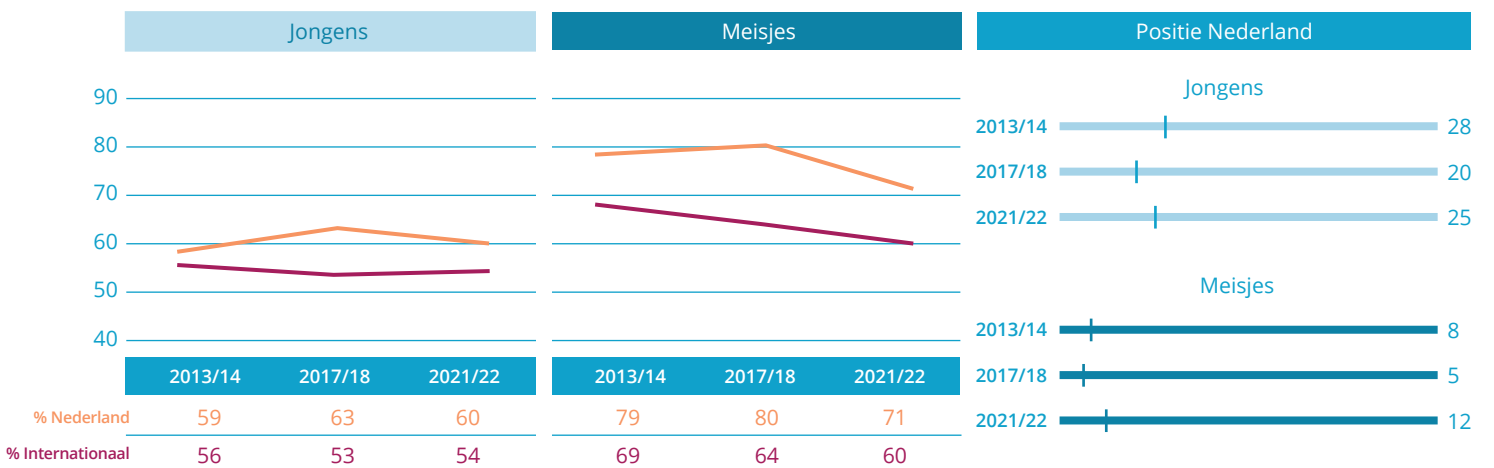
Percentage landen waar jongeren meer steun van het gezin ervaren dan in Nederland.

Ervaren steun van vrienden

Tussen 2017/18 en 2021/22 vond er onder meisjes een daling plaats in ervaren steun van vrienden. Dit geldt zowel voor Nederland als internationaal, al lijkt deze daling in Nederland iets sterker (Figuur 7). Hoewel meisjes in 2021/22 nog steeds meer steun van vrienden ervaren dan jongens, is het verschil tussen jongens en meisjes hiermee afgenomen ten

opzichte van eerdere jaren. De positie van Nederlandse jongeren is in 2021/22 nog steeds gunstig: 60% van de jongens en 71% van de meisjes in Nederland ervaart een hoge mate van steun van vrienden, in vergelijking met 54% van de jongens en 60% van de meisjes in andere landen. Nederland maakt daarmee in 2021/2 deel uit van de 10 landen met de meest gunstige scores op ervaren steun van vrienden.

Figuur 7. Ervaren steun van vrienden

Percentage leerlingen dat veel steun ervaart van vrienden (> 5,5 op een schaal van 1 - 7).

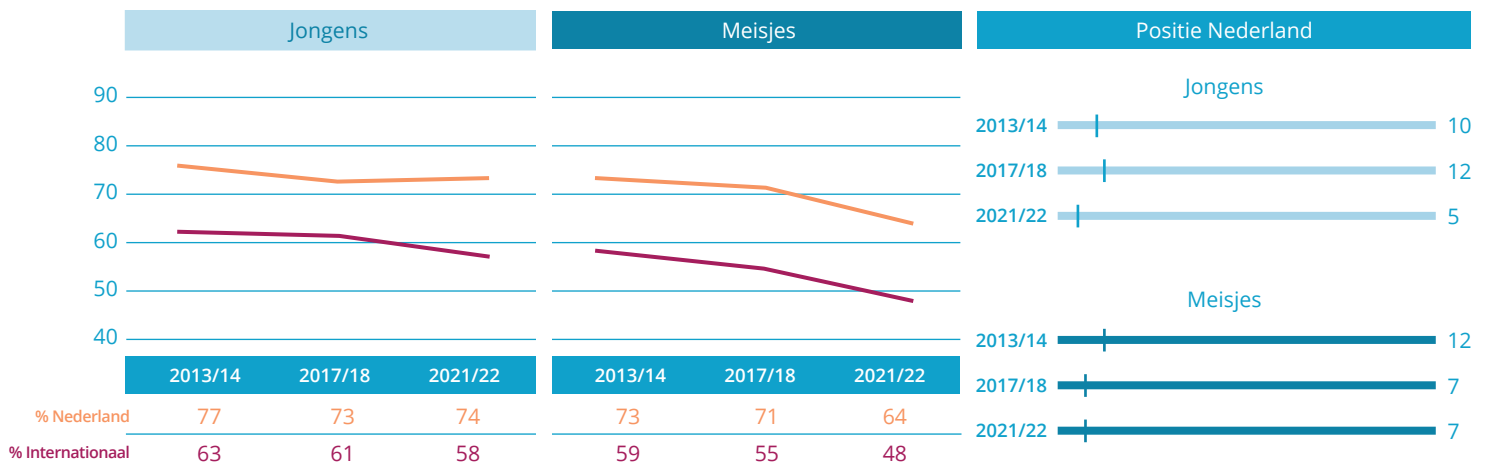
Percentage landen waar jongeren meer steun van hun vrienden ervaren dan in Nederland.

Steun van klasgenoten en leraren

Vooral onder meisjes is het percentage dat veel steun ervaart van klasgenoten en leraren tussen 2017/18 en 2021/22 gedaald, zowel in Nederland als internationaal (Figuur 8 en 9). In 2021/22 rapporteren meisjes daarom duidelijk minder vaak steun van klasgenoten en leraren dan jongens. De positie van Nederlandse jongeren

ten opzichte van internationale leeftijdgenoten is in 2021/22 nauwelijks veranderd vergeleken met eerdere jaren. Nederlandse jongeren scoren gunstig: ruim boven het internationale gemiddelde en met name bij steun van klasgenoten zijn er maar weinig landen die het beter doen dan Nederland.

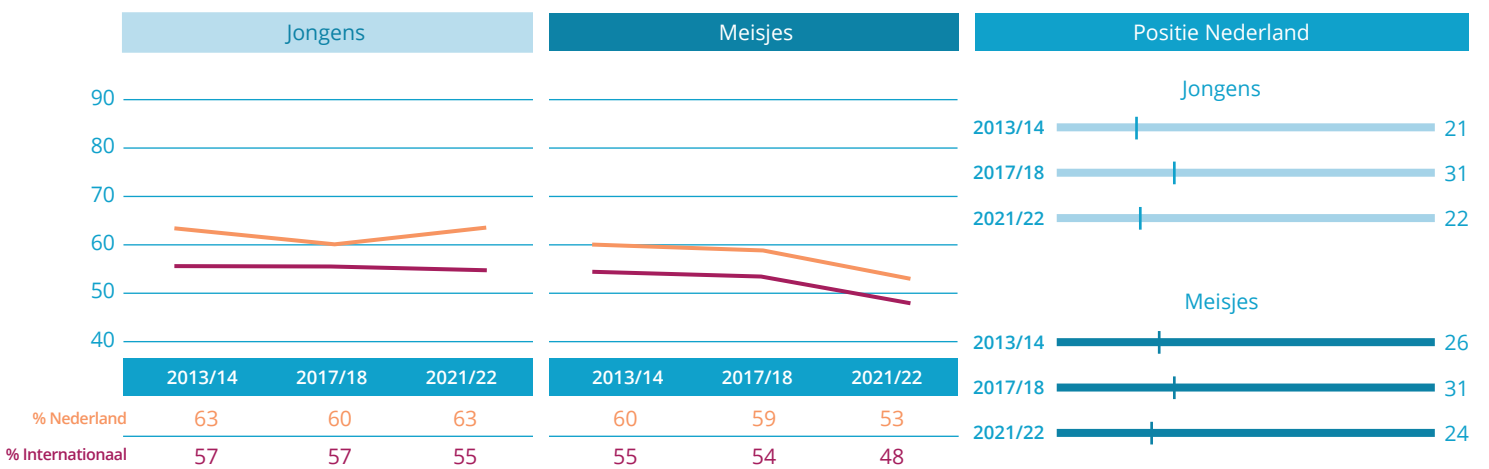
Figuur 8. Ervaren steun van klasgenoten

Percentage leerlingen dat veel steun ervaart van klasgenoten (> 4 op een schaal van 1 - 5) (variabele wijkt af van het Nederlandse rapport).

Percentage landen waar jongeren meer steun van hun klasgenoten ervaren dan in Nederland.

Figuur 9. Ervaren steun van leraar

Percentage leerlingen dat veel steun ervaart van leraar (> 4 op een schaal van 1 - 5) (variabele wijkt af van het Nederlandse rapport).

Percentage landen waar jongeren meer steun van hun leraren ervaren dan in Nederland.

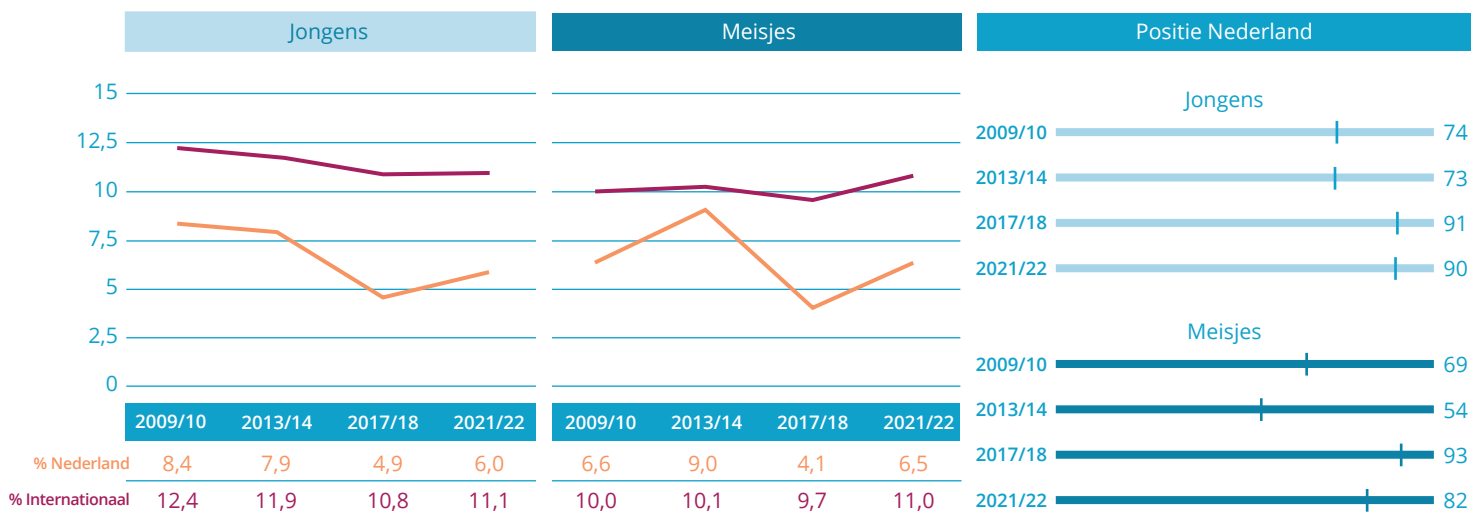
Pesten komt nog steeds weinig voor in Nederland

Pesten en gepest worden op school

Zowel internationaal als in Nederland is het percentage jongeren dat in de afgelopen maanden twee keer of vaker aangeeft te zijn gepest of te hebben gepest grotendeels stabiel gebleven tussen 2017/18 en 2021/22 (Figuur 10 en 11). In de periode daarvoor daalden

deze percentages aanzienlijk, met name in Nederland. In 2021/22 ligt het percentage jongeren in Nederland dat pest of gepest wordt ongeveer twee keer zo laag als het internationale percentage. Nederland behoort hiermee tot de landen waar jongeren aangeven het minst vaak te pesten of gepest te worden.

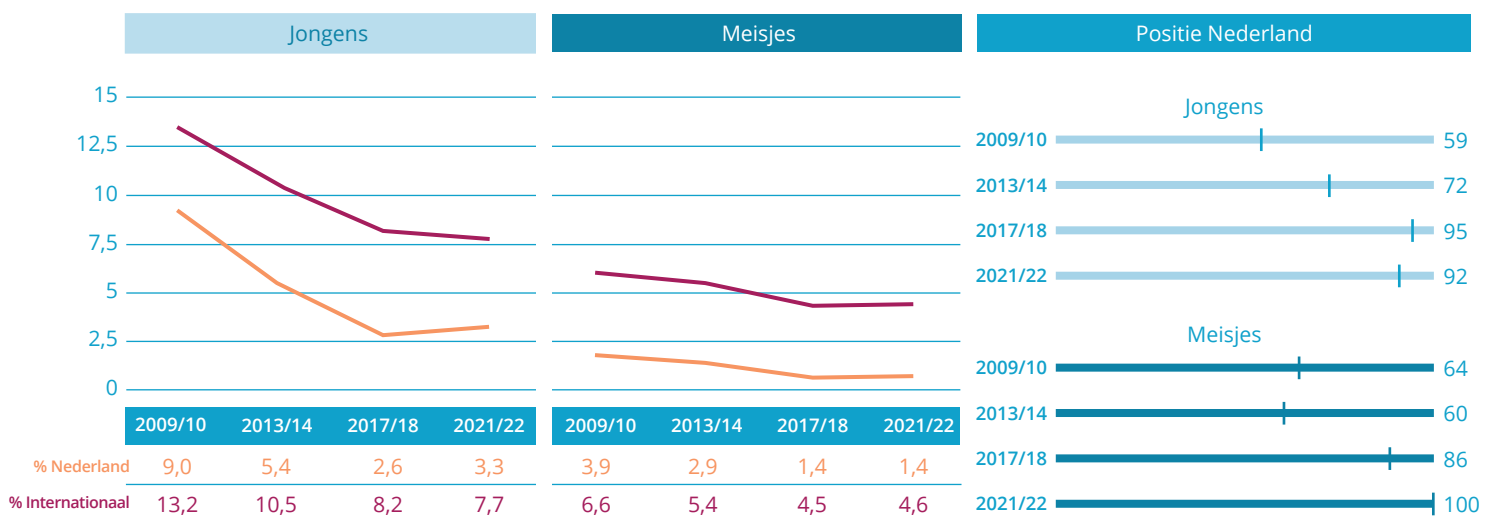
Figuur 10. Wordt vaak gepest

Percentage leerlingen dat in de afgelopen maanden ten minste 2 keer gepest is op school.

Percentage landen waar jongeren vaker gepest worden dan in Nederland.

Figuur 11. Heeft vaak gepest

Percentage leerlingen dat in de afgelopen maanden ten minste 2 keer heeft gepest op school.

Percentage landen waar jongeren vaker pesten dan in Nederland.

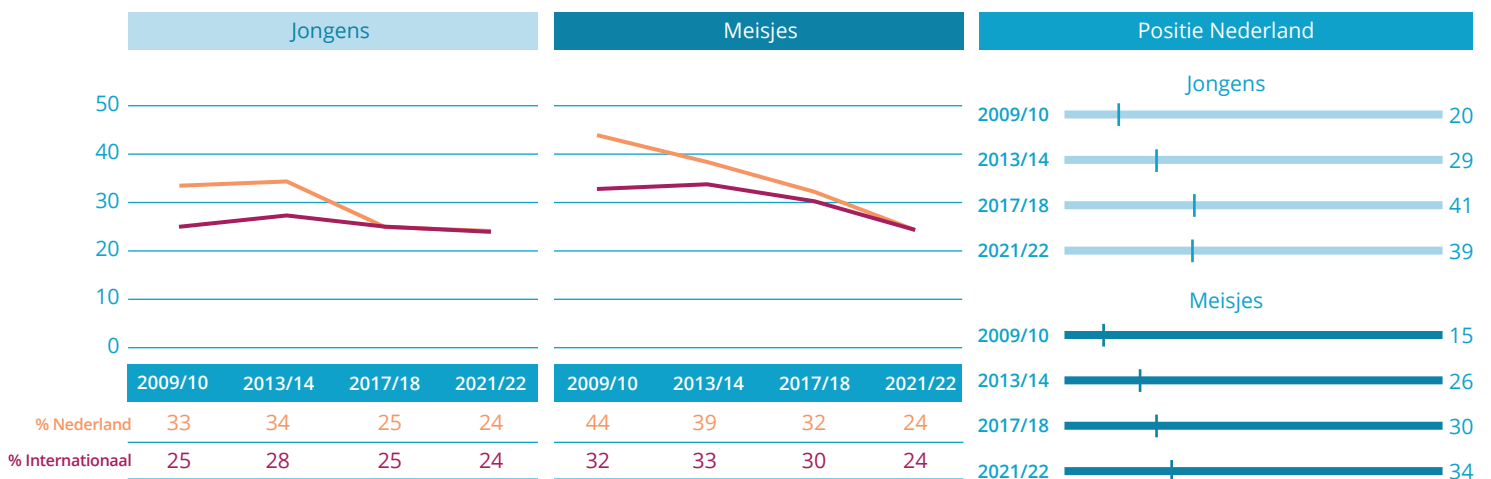
Nederland middenmoter in schoolwaardering en druk door schoolwerk

Schoolwaardering

Het percentage jongeren in Nederland dat school heel leuk vindt, daalt gestaag sinds 2009/10, vooral bij meisjes. Internationaal gezien is deze daling er met name in de laatste 4 jaar en dan alleen bij meisjes (Figuur 12). Waar jongeren in Nederland in 2009/10 school een stuk leuker vonden dan internationale

leeftijdgenoten, liggen hun scores in 2021/22 op het internationale gemiddelde. In 2021/22 ligt het percentage jongeren dat school leuk vindt in ruim een derde van de landen hoger dan in Nederland. In het verleden vonden meisjes school vaker heel leuk dan jongens, maar dat is, zowel in Nederland als internationaal, niet meer het geval in 2021/22.

Figuur 12. Schoolwaardering

Percentage jongeren dat aangeeft school heel leuk te vinden (variabele wijkt af van het Nederlandse rapport).

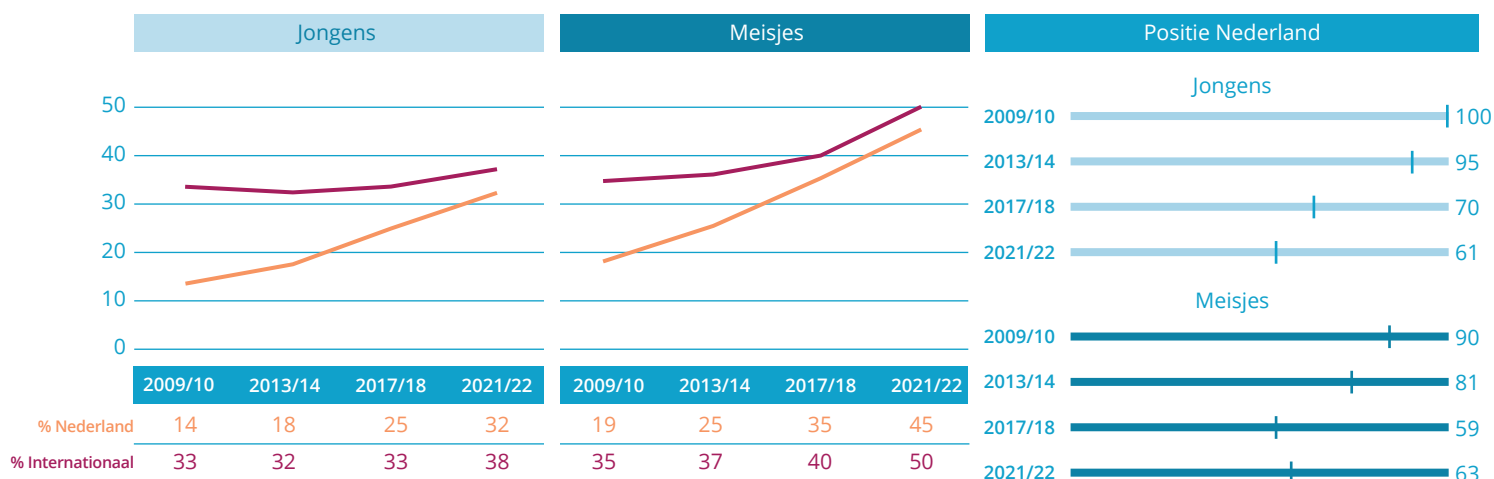
Percentage landen waar jongeren school vaker heel leuk vinden dan in Nederland.

Druk door schoolwerk

Tussen 2017/18 en 2021/22 heeft er een sterke stijging plaatsgevonden in druk door schoolwerk, met name bij meisjes (Figuur 13), zowel in Nederland als internationaal. In Nederland was er ook in de periode tussen 2009/10 en 2017/18 sprake van een sterke toename in druk door schoolwerk, terwijl het internationale gemiddelde licht toenam (en alleen bij meisjes). Waar Nederlandse jongeren in 2009/10 bijzonder weinig druk

door schoolwerk ervaren, naderen zij in 2021/22 – net als in 2017/18 – het internationale gemiddelde. In 2021/22 ligt het percentage jongeren dat druk door schoolwerk ervaren in ongeveer 60% van de landen hoger dan in Nederland. Zowel onder Nederlandse jongeren als internationale leeftijdgenoten rapporteren meisjes vaker druk door schoolwerk dan jongens; deze sekseverschillen lijken bovendien steeds groter te worden.

Figuur 13. Druk door schoolwerk

Percentage jongeren dat aangeeft nogal veel of veel druk door schoolwerk te ervaren.

Percentage landen waar jongeren meer druk door schoolwerk ervaren dan in Nederland.

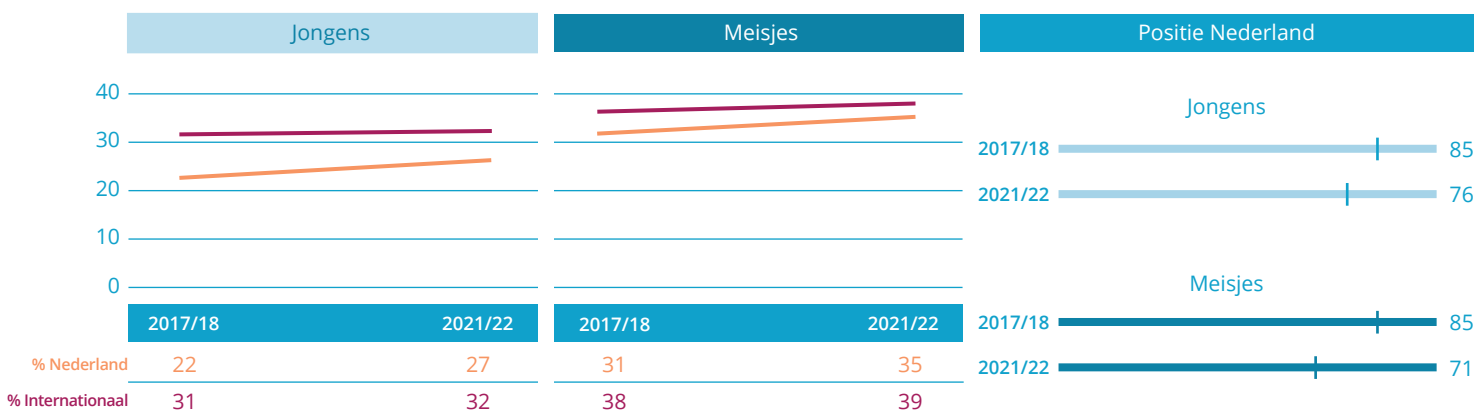
Problematisch socialemediagebruik komt in Nederland nog steeds het minst vaak voor

Intensief socialemediagebruik

Het percentage jongeren dat in 2021/22 intensief gebruikt maakt van sociale media, dat wil zeggen gedurende de hele dag contact heeft met anderen via sociale media, ligt in Nederland onder het internationale gemiddelde (Figuur 14). Dat was in 2017/18 ook al het geval. Wel is dit percentage in Nederland sinds 2017/18 licht toegenomen, terwijl dit internationaal gezien nauwelijks veranderde. Daardoor is de relatieve

positie van Nederland iets minder gunstig geworden in 2021/22 ten opzichte van 2017/18. In 2021/22 ligt het percentage meisjes waarbij sprake is van intensief socialemediagebruik in 61% van de landen hoger dan in Nederland, voor jongens is dit 76%. Zowel in Nederland als internationaal hebben meisjes vaker de hele dag contact met anderen via sociale media dan jongens.

Figuur 14. Intensief socialemediagebruik

Percentage jongeren dat gedurende de hele dag contact heeft met anderen via sociale media.

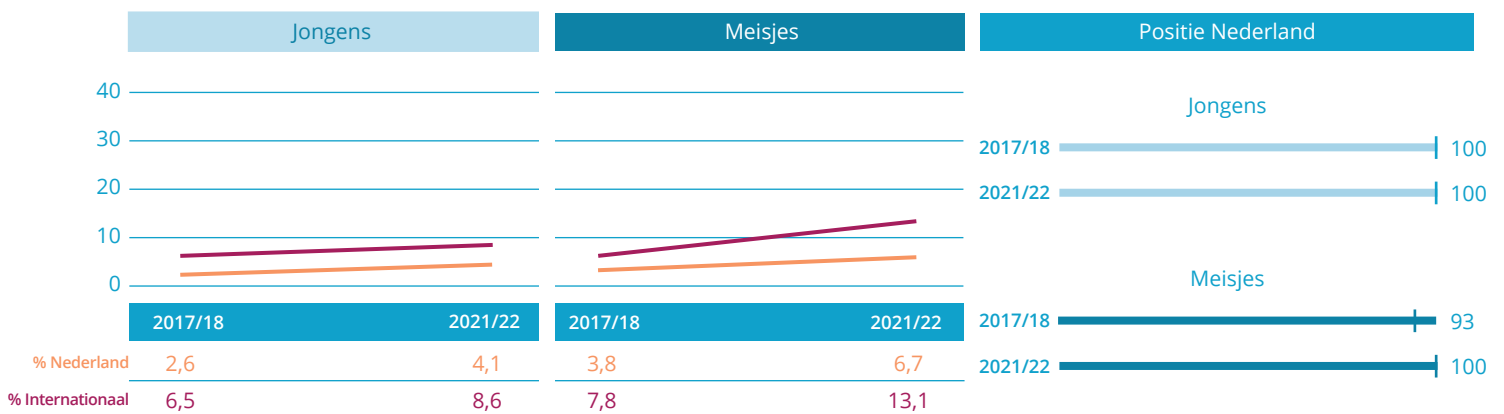
Percentage landen waar jongeren vaker intensief gebruikmaken van sociale media dan in Nederland.

Problematisch socialemediagebruik

Ook is bestudeerd in hoeverre jongeren problematische gebruikers van sociale media zijn, aan de hand van vragen over symptomen van verslaving (zoals aan niets anders kunnen denken dan aan sociale media, of ruzie krijgen over sociale media). Zowel in Nederland als internationaal, is het percentage problematisch socialemediagebruikers toegenomen tussen

2017/18 en 2021/22, met name bij meisjes (Figuur 15). In Nederland is het percentage jongeren waarbij sprake is van problematisch socialemediagebruik twee keer zo laag als het internationale gemiddelde. Dit geldt zowel voor 2017/8 als voor 2021/22. In 2021/22 zijn er geen landen waar dit percentage zo laag is als in Nederland.

Figuur 15. Problematisch socialemediagebruik

Percentage jongeren dat 6 of meer symptomen van socialemediaverslaving rapporteert.

Percentage landen waar jongeren vaker problematisch socialemediagebruik rapporteren dan in Nederland.

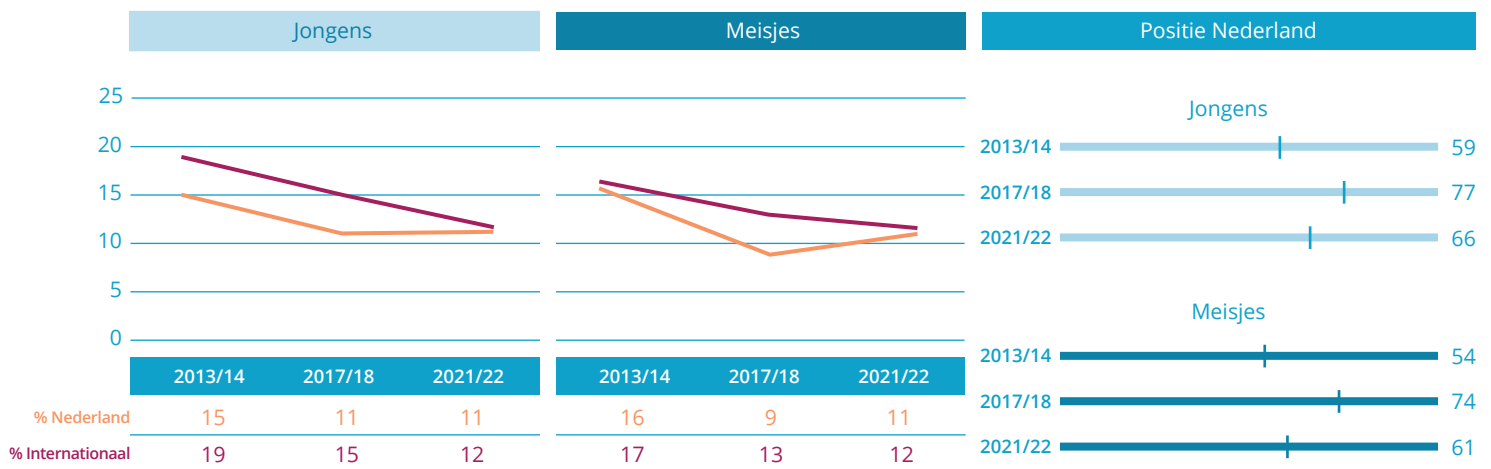
Nederlandse jongeren gemiddelde rokers en drinkers en bovengemiddelde cannabisgebruikers

Roken en alcoholgebruik

Op het gebied van roken (ooit) en alcoholgebruik (laatste maand) scoren jongeren in Nederland in 2021/22 sterk vergelijkbaar met het internationale gemiddelde (Figuur 16 en 17). In 2021/22 heeft 11% van de Nederlandse jongeren en 12% van de jongeren uit andere

landen ooit gerookt. Ook geeft ongeveer 20% van de jongeren aan één of meer keer alcohol te hebben gedronken in de laatste maand. We zien hierin geen verschillen tussen jongens en meisjes. Voor zowel alcohol als roken lijkt de positie van jongeren in Nederland in 2021/22 iets minder gunstig dan in 2017/18.

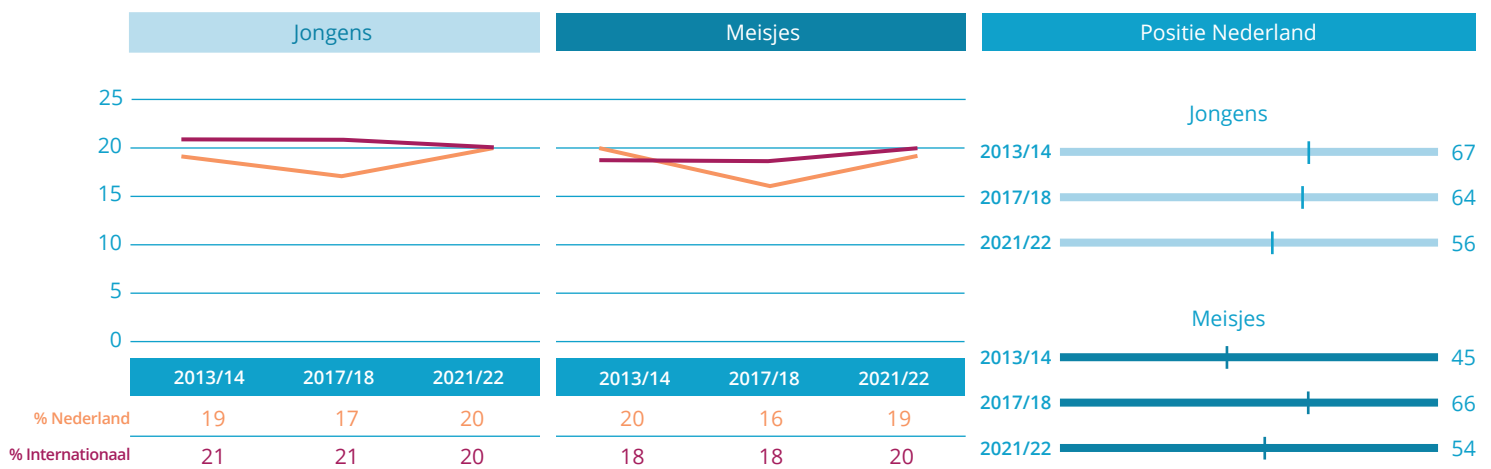
Figuur 16. Roken

Percentage jongeren dat aangeeft in zijn/haar hele leven op 1 of meer dagen sigaretten/sjekkies te hebben gerookt.

Percentage landen waar jongeren vaker ooit gerookt hebben dan in Nederland.

Figuur 17. Alcoholgebruik

Percentage jongeren dat aangeeft één of meer keer alcohol te hebben gedronken in de laatste maand.

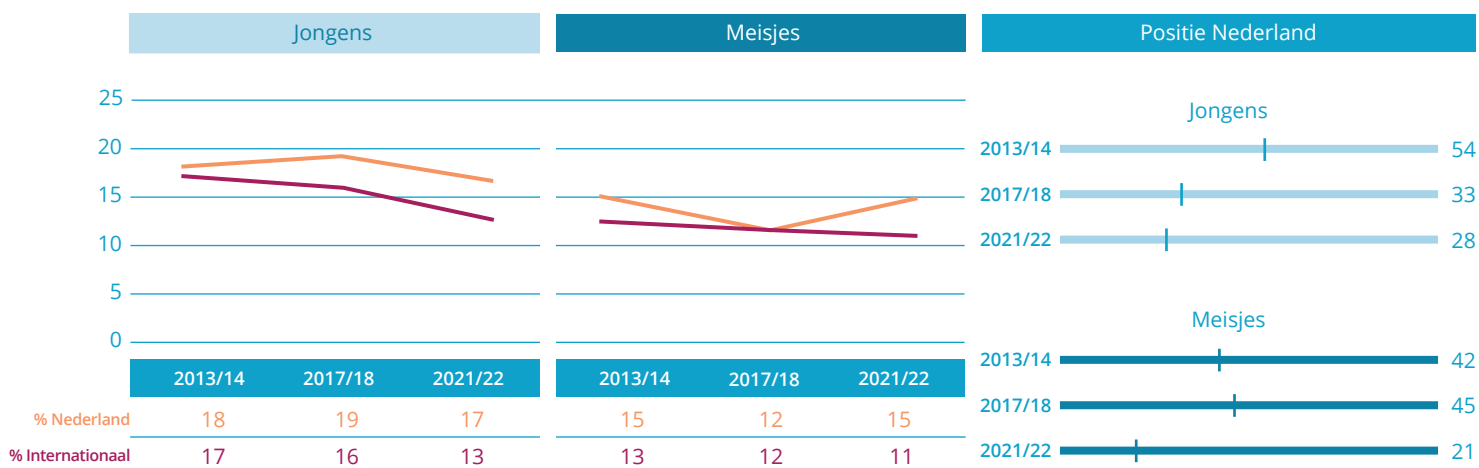
Percentage landen waar jongeren vaker in de laatste maand alcohol hebben gedronken dan in Nederland.

Cannabisgebruik

Het cannabisgebruik onder 15-jarige Nederlandse jongeren ligt in 2021/22 boven het internationale gemiddelde (Figuur 18). In Nederland geeft 17% van de jongens en 15% van de meisjes aan ooit cannabis te hebben gebruikt, terwijl dit internationaal respectievelijk 13%

en 11% is. In 2021/22 wordt er in ongeveer een kwart van de landen vaker cannabis gebruikt dan in Nederland. Internationaal gezien lijkt er een lichte afname te zijn in cannabisgebruik vanaf 2013/14, maar in Nederland zijn de percentages in 2013/14 vergelijkbaar met die van 2021/22.

Figuur 18. Cannabisgebruik

Percentage van de 15-jarigen dat aangeeft in zijn/haar hele leven op 1 of meer dagen wiet/hasj te hebben gerookt.

Percentage landen waar jongeren vaker ooit wiet/hasj hebben gerookt dan in Nederland.

In 2017/18 namen Nederlandse jongeren een zeer gunstige positie in ten opzichte van internationale leeftijdgenoten wat betreft hun gezondheid en welzijn (Stevens e.a., 2020). In het bijzonder waren Nederlandse jongeren erg tevreden over hun sociale inbedding en namen zij een koppositie in op het gebied van mentale gezondheid. Wat volgde was een periode waarin de coronapandemie plaatsvond met daarin verschillende ingrijpende maatregelen in binnen- en buitenland, zoals het sluiten van scholen en een reeks aan sociale beperkingen. Het is dan ook niet verwonderlijk, maar wel zorgwekkend, dat veel van de trends tussen 2017/18 en 2021/22 ongunstig zijn. Zo zien we zowel internationaal als in Nederland een aanzienlijke verslechtering van de mentale gezondheid, een lagere waardering van sociale relaties, een toename in ervaren druk door schoolwerk en in problematisch sociaalmediagebruik. Opvallend is bovendien dat we deze ongunstige trends vooral bij meisjes zien.

Wat betekenen deze recente trends voor de positie van Nederlandse jongeren ten opzichte van internationale leeftijdgenoten? Op veel vlakken zien we dat de trends in Nederland in de periode 2017/18 – 2021/22 qua omvang sterk vergelijkbaar zijn met de trends in andere landen. Daardoor springen Nederlandse jongeren er in vergelijking met hun leeftijdgenoten in andere landen nog steeds vrij positief uit. Zo scoren Nederlandse jongeren nog steeds opvallend gunstig wat betreft hun sociale relaties. Vergeleken met leeftijdgenoten in andere landen kunnen Nederlandse jongeren makkelijk met hun ouders praten als ze ergens mee zitten en ervaren zij veel steun van hun gezin, vrienden, leraren en klasgenoten. Ook geven relatief weinig jongeren aan op school gepest te zijn of zelf te pesten en komt eenzaamheid onder Nederlandse jongeren heel weinig voor. Tot slot staan Nederlandse jongeren, als het om sociaalmediagebruik gaat, in positieve zin aan de top; er is geen land waar

het percentage jongeren met problematisch sociaalmediagebruik lager is dan in Nederland.

Wat betreft de mentale gezondheid gaat het met Nederlandse jongeren nog steeds vrij goed, maar is hun positie internationaal gezien wel wat minder gunstig dan in 2017/18. Dit geldt in het bijzonder voor meisjes. Zo geven jongeren in Nederland nog steeds vaak voldoende voor hun leven, maar is het percentage jongeren dat hun leven waardeert met een 6 of hoger, in de periode 2017/18 – 2021/22 wat sterker gedaald dan bij hun internationale leeftijdgenoten. Ook is het aandeel jongeren dat aangeeft psychosomatische klachten te hebben wat sterker gestegen in Nederland dan in andere landen. Hoewel er in driekwart van de landen minder gunstig wordt gescoord dan in Nederland wat betreft psychosomatische klachten, is het aandeel meisjes dat aangeeft vaker dan 1 keer per week twee van die klachten te ervaren in Nederland hoog (50%).

Daarnaast zien we dat Nederlandse jongeren, en met name meisjes, tussen 2017/18 en 2021/22 minder positief zijn geworden over school en aanzienlijk meer druk door schoolwerk zijn gaan ervaren. Deze ontwikkeling komt overeen met de internationale trend in deze periode. Wat echter opvalt, is dat deze ongunstige trend in Nederland is ingezet vanaf 2009/10, waar we dat internationaal niet (of nauwelijks) zien. Terwijl Nederlandse jongeren in 2009/10 nog een koppositie hadden (zo was er geen land waar jongens zo weinig druk door schoolwerk ervoeren als in Nederland in 2009/10), is Nederland sinds 2017/18 echt een middenmoter op dit gebied.

Ten slotte behoeft het middelengebruik van jongeren nog steeds aandacht, zowel internationaal als in Nederland. Ruim 10% van de jongeren in de leeftijd van 11, 13 en 15 jaar heeft ooit gerookt en ongeveer 20% van hen heeft in de laatste maand alcohol gedronken. Het roken

en alcoholgebruik van Nederlandse jongeren ligt in 2021/22 rond het internationale gemiddelde, terwijl het cannabisgebruik onder hen aanzienlijk hoger ligt. Voor alle drie de middelen lijkt de positie van jongeren in Nederland in 2021/22 bovendien iets minder gunstig dan in 2017/18.

Concluderend geven deze cijfers nog steeds een vrij positief beeld van de Nederlandse jeugd in 2021/22, waarbij vooral de goede en veilige sociale inbedding opvalt en het lage niveau van problematisch socialemediagebruik.

Hoewel de mentale gezondheid van Nederlandse jongeren, en die van meisjes in het bijzonder, in 2021/22 iets minder gunstig is vergeleken met jongeren in andere landen dan in 2017/18, scoren Nederlandse jongeren nog steeds relatief positief. Het is opvallend en zorgwekkend dat meisjes internationaal en in Nederland tussen 2017/18 – 2021/22 over vrijwel de gehele linie een verslechterde positie hebben gekregen ten opzichte van voorgaande jaren en daarmee ook ten opzichte van jongens. Dit verdient aandacht van professionals, beleidsmakers en onderzoekers.

Kanttekeningen

Bij de resultaten uit deze factsheet moet een aantal kanttekeningen gemaakt worden. Allereerst is voor het Nederlandse rapport (zie Boer e.a., 2022) een iets andere leeftijdselectie toegepast dan voor de internationale vergelijking in deze factsheet. Ook de afkappunten van variabelen zijn niet altijd hetzelfde. Hierdoor komen de percentages voor Nederlandse jongeren zoals gerapporteerd in deze factsheet niet (helemaal) overeen met de percentages zoals gerapporteerd in het Nederlandse rapport. Voor de landelijke cijfers verwijzen wij daarom naar het Nederlandse rapport.

Daarnaast moeten er twee kanttekeningen geplaatst worden bij de gemaakte landenvergelijkingen. De landen die deel hebben genomen aan het internationale HBSC-onderzoek, zijn niet in alle jaren identiek. Enerzijds komt dat omdat het aantal deelnemende landen door de jaren heen wat gegroeid is, anderzijds omdat er landen zijn die een enkele meting niet hebben deelgenomen aan het onderzoek. Dit betekent dat internationale veranderingen tussen meetmomenten mogelijk niet alleen het gevolg zijn van veranderingen tussen jaren (dus bv tussen 2017/18 – 2021/22), maar ook van de verschillende samenstelling van de groep landen die deel heeft genomen in de verschillende jaren. Omdat het overgrote deel van de landen in alle jaren sinds 2009/10 heeft meegedaan aan het

HBSC-onderzoek, verwachten we echter dat de gevolgen van de verschillende samenstelling van de groep deelnemende landen in de verschillende jaren voor de trends beperkt zijn. Daarnaast was er tijdens de laatste meting in 2021/22 sprake was van een pandemie. De dataverzameling duurde daardoor langer dan normaal. Nederland voerde het onderzoek tijdens de coronapandemie uit, terwijl een deel van de andere landen dit vlak na de pandemie deed. Dit kan de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen landen verkleind hebben. Omdat een vergelijkbaar onderzoek een jaar na de coronapandemie (Stevens et al., 2023) aan heeft getoond dat de mentale gezondheid, sociale relaties en schoolbeleving van Nederlandse jongeren in najaar 2022 op een vergelijkbaar niveau lag als in najaar 2021, is het echter onaannemelijk dat de verschillen in 2021/22 tussen jongeren in Nederland en internationaal hierdoor verklaard kunnen worden.

Bronnen

Voor deze factsheet zijn gegevens uit het internationale HBSC rapport van 2021/22 gebruikt (Charrier e.a., 2024; Cosma e.a., 2024; Cosma e.a., 2023), aangevuld met een aantal extra analyses gebruikmakende van de internationale data van 2021/22. Percentages uit eerdere jaren (2009, 2013 en 2017) zijn afkomstig uit de overige internationale rapporten (Inchley et al., 2020a, 2020b, 2016; Currie et al., 2012).

Boer, M., Van Dorsselaer, S. A. F. M., De Looze, M. E., De Roos, S. A., Brons, H., Van den Eijnden, R., Monshouwer, K., Huijnk, W., Ter Bogt, T., Vollebergh, W., & Stevens, G. W. J. M. (2022). *HBSC 2021. Gezondheid en Welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Charrier, L., Van Dorsselaer, S., Canale, N., Baska, T., Kilibarda, B., Comoretto, R., Galeotti, T., Brown, J. & Vieno, A. (2024). *A focus on adolescent substance use in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey. Volume 3*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Cosma, A., Molcho, M., & Pickett, W. (2023). *A focus on adolescent mental health and well-being in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey. Volume 1*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Cosma, A., Abdrakhmanova, S., Taut, D., Schrijvers, K., Catunda, C., & Schnohr, C. (2024). *A focus on adolescent peer violence and bullying in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey. Volume 2*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Currie, C., Zanotti, C., Morgan, A., Currie, D., De Looze, M. E., Roberts, C., Samdal, O., Smith, O. R. F., & Barnekow, V. (2012). *Social determinants of health and well-being among young people. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: International report from the 2009/2010 survey*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Inchley, J., Currie, D., Young, T., Samdal, O., Torsheim, T., Augustson, L., Mathison, F., Aleman-Diaz, A., Molcho, M., Weber, M., & Barnekow, V. (2016). *Growing up unequal: Gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2013/2014 survey*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Inchley, J., Currie, D., Budisavljevic, S., Torsheim, T., Jaastad, A., Cosma, A. P., Kelly, C., Arnarsson, Á., & Samdal, O. (2020a). *Spotlight on adolescent health and well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 1. Key findings*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Inchley, J., Currie, D., Budisavljevic, S., Torsheim, T., Jaastad, A., Cosma, A. P., Kelly, C., Arnarsson, Á., & Samdal, O. (2020b). *Spotlight on adolescent health and well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 2. Key data*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Stevens, G. W. J. M., Boer, M., Van Dorsselaer, S. A. F. M., De Looze, M. E., De Roos, S. A., Ter Bogt, T. F. M., Van den Eijnden, R. J. J. M., & Vollebergh, W. A. M. (2020). *Gezondheid en welzijn van Nederlandse jongeren in internationaal perspectief*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Stevens, G. W. J. M., Rombouts, M., Maes, M., Zondervan, A., Van Dorsselaer, S., Schouten, F., & Scheffers-van Schayk, T. (2023). *Jong na corona. Welzijn van jongeren tussen 2017 en 2022 en inzet van NP Onderwijsmiddelen door scholen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Colofon

Tekst

Gonneke Stevens, Gerdienke Reijmes, Simone de Roos,
Saskia van Dorselaer en Margreet de Looze

Ontwerp

Taluut